

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/27211,Miedzynarodowa-konferencja-naukowa-Wina-i-kara-Spoleczenstwa-wobec-rozliczen-zbrodni>
01.03.2026, 14:50

Strona znajduje się w archiwum.

Międzynarodowa konferencja naukowa „Wina i kara. Społeczeństwa wobec rozliczeń zbrodni popełnionych przez reżimy totalitarne w latach 1939-1956” – Warszawa, 2-3 października 2014

02.10.2014

[ENGLISH](#)

W dniach 2-3 października 2014 r w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki Przystanek Historii w Warszawie, przy ul. Marszałkowskiej 21/25, odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „Wina i kara. Społeczeństwa wobec rozliczeń zbrodni popełnionych przez reżimy totalitarne w latach 1939-1956”.

Sesję zorganizowały Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Warszawie i Biuro Edukacji Publicznej IPN (Centrala).

Czy totalitaryzm mogą poddać się rozliczeniom? Popełnionych przez nazistów i komunistów zbrodni nie da się ani cofnąć, ani wymazać. W świadomości społecznej na całym świecie funkcjonują obecnie najróżniejsze stanowiska odnoszące się do dziedzictwa totalitaryzmów, doświadczanego bezpośrednio lub pośrednio. Do dziś wiele państw boryka się także, mimo narastającego dystansu czasowego, z rozliczeniem przeszłości, rzutującym nieraz bardzo wyraźnie na bieżące życie polityczne i społeczne. Próby podobnych rozliczeń podejmowano zarówno zaraz po zakończeniu działań wojennych, jak i w ograniczonym zakresie po 1956 r.

Koncepcja symposium została stworzona w oparciu o dwa porządki czasowe. Pierwszym jest czas zbrodni, popełnionych przez hitlerowskie Niemcy i ZSRS w okresie II wojny światowej oraz przez władze komunistyczne od zakończenia wojny do roku 1956 - momentu częściowego odejścia od stalinowskich opresji. Drugi, ważniejszy porządek czasowy obejmuje dłuższy okres całej powojennej historii Europy (i świata), aż po dzień dzisiejszy. To w nim rozgrywały się rozliczenia z owymi zbrodniami i w nim kształtowała się społeczna świadomość dziedzictwa totalitaryzmów.

Dwoistość porządków czasowych znalazła swoje odzwierciedlenie w układzie tematycznym konferencji. Dlatego przewidziane w każdym module rozważania i analizy, wychodząc od logiki chronologicznej i geograficznej, zostały poprowadzone aż do sytuacji dzisiejszej.

Zasadniczym celem konferencji było stworzenie charakterystyki rozliczeń zbrodni popełnionych przez hitlerowską Rzeszę i ZSRS - niemniej te dwa państwa nie były jedynym przedmiotem analiz. Z oczywistych względów zbrodnie przez nie popełnione oddziaływały na inne kraje: od państw bałtyckich po Francję. W ramach porównania zasygnalizowane zostały kwestie rozliczeń z wojenną przeszłością reżimów, którym bliżej było do autorytaryzmu niż do totalitaryzmu: Japonii i Włoch.

Realizacja powyższej koncepcji wymagała interdyscyplinarnego ujęcia, możliwego dzięki kompletowaniu międzynarodowego zespołu badaczy różnych specjalności: historyków, politologów, socjologów czy antropologów.

Wygłoszone podczas konferencji referaty pozwalają uzmysłwić sobie skomplikowany i wielowątkowy charakter problematyki rozliczeń z totalitarną (kolaboracyjną, zbrodniczą) przeszłością. Takie rozliczenia dotyczą nie tylko sfery sądowej, ale również politycznej, społecznej i kulturalno-światopoglądowej. Wniosek, jaki nasuwa się po wysłuchaniu wszystkich uczestników, jest niestety pesymistyczny: okazuje się, że praktycznie wszędzie: od Niemiec, przez Bałkany, po Rosję i Japonię w rozpatrywaniu kwestii winy i kary nie tyle chodzi o dotarcie do prawdy i zdefiniowanie winowajców i ofiar, co o realizację aktualnych celów politycznych i potwierdzenie subiektywnej pamięci społecznej. Dlatego trudno uznać temat „winy i kary” za zamknięty. Zarazem fakt, że badacze z różnych krajów i reprezentujący różne specjalizacje potrafią dyskutować, dostrzegając uniwersalne ograniczenia procesu rozliczeń, można uznać za optymistyczne zjawisko.

Efekt sesji będzie publikacją, w której znajdą się wszystkie zaprezentowane referaty w rozbudowanej formie.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Centrala, Warszawa

Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
zaprasza na międzynarodową konferencję naukową

WINA I KARA

Spoleczeństwa wobec rozliczeń zbrodni
popętnionych przez reżimy totalitarne
w latach 1939–1956

Konferencja odbędzie się
w dniach 2–3 października 2014 r.
w Centrum Edukacyjnym IPN
im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia”,
Warszawa, ul. Marszałkowska 21/25

Obrady będą prowadzone w języku polskim i angielskim z tłumaczeniem symultanicznym

Pliki do pobrania

[\(pdf, 365.45 KB\)](#)
